

Norrbottnens läns landsting

**Utdrag ur protokoll från
sammanträde med landstingsstyrelsen**

Den 28 september 2016

Diarienummer: Fi2016/02568/K

Yttrande över delbetänkande Regional indelning – tre nya län (SOU 2016:48)

Dnr 3006-16

Ärendebeskrivning

Norrbottnens läns landsting har getts möjlighet att yttra sig över delbetänkandet Regional indelning – tre nya län (SOU 2016:48). Landstingets beredningsarbete har skett i samverkan med övriga tre norrlandsting. Yttrandet ska vara Finansdepartementet tillhanda senast den 6 oktober 2016. Landstinget har begärt anstånd till och med 28 oktober för att inkomma med sitt yttrande. Anstånd har dock endast beviljats med en vecka.

Sammanfattning av slutbetänkandet

Indelningskommitténs uppgift har varit att föreslå en ny indelning av län och landsting. Utgångspunkterna har varit att skapa jämnstarka regioner med kapacitet att bygga strukturer för regional utveckling och förmåga att ta ansvar för regionsjukvård samt utgå från befintliga samverkansmönster.

Dagens länsindelning är i de flesta fall flera hundra år gammal. Över hälften av Sveriges befolkning bor idag i de tre största länen (Skåne, Västra Götaland och Stockholm), medan mindre än hälften, bor i 18 län. Två av dessa har genomfört en indelningsreform då flera mindre landsting slogs samman till ett stort.

Länsgränser är administrativa gränser, tänkta att avgränsa den statliga förvaltningens och landstingens verksamhet. Idag är det dock enbart länsstyrelserna av de statliga myndigheterna som har länet som indelningsgrund. Övriga myndigheter har annan indelning än länsgränserna.

Indelningskommitténs bedömning är att sex regioner skapar en sådan utvecklingskraft att tillväxt kan ske i hela landet. Med sex län och landsting blir det möjligt att skapa en regional samhällsorganisation där statliga myndigheter kan ha en gemensam indelning med de nya länen och landstingen vilket i sin tur skapar en ökad styrka i arbetet med såväl regional utveckling som hälso- och sjukvård.

Förslaget är att tre av dessa län (Norrland, Svealand och Västra Götalands län) bildas från 1 januari 2018 och att motsvarande landsting bildas från 1 januari 2019.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås avge följande yttrande:

Sammanfattning av remissvaret

Norrbottnens läns landsting tillstyrker indelningskommitténs förslag om att Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län den 1 januari

2018 ska läggas samman till ett län. Landstinget tillstyrker också kommitténs förslag om att Västernorrlands läns landsting, Jämtlands läns landsting, Västerbottens läns landsting och Norrbottens läns landsting ska läggas samman till Norrlands läns landsting från den 1 januari 2019.

Landstingets sammanvägda bedömning av kommitténs förslag är att det medför bestående fördelar i enlighet med indelningslagens krav. Landstinget stödjer grundargumentet att landstingens och länens medborgare skulle gynnas av färre, större och kraftfullare län/regioner.

Landstinget anser att det är angeläget att Norrlands län kan bildas enligt den tidplan som kommittén föreslår. Norrbottens läns landsting ser den stora geografiska ytan som bildar Norrlands län som utmanande när det gäller demokratiaspekter och lokalkännedom. När det gäller länets stora geografiska yta anser landstinget att den ständiga utmaningen att effektivt överbygga de geografiska avstånden inte poängteras tillräckligt mycket i delbetänkandet. Här är det viktigt att vara lyhörd för den eventuella oro som medborgarna kan känna avseende avstånden. De argument som i övrigt talar för att en större region blir en starkare kraft som kan ta tillvara regionens intressen nationellt och internationellt överväger dock.

Landstinget ser även positivt på möjligheten att flytta frågor från nationell nivå till folkvalda på regional nivå. Detta skulle stärka den regionala demokratin och flytta makten närmare länets medborgare. Reformen skapar förutsättningar för starkare folkvalda regioner som kan bestämma mer över sin utveckling och framtid. Det gör det möjligt att flytta makt och inflytande närmare människor, för en regionalisering av Sverige. I en värld med ökad rörlighet, större arbetsmarknadsregioner och fortsatt globalisering blir detta än mer nödvändigt.

Landstinget stödjer i stort de argument som anförs för skapandet av större län och landsting, men vill dock i sitt yttrande framhålla några frågor:

Generella utgångspunkter

Landstinget delar bilden av de utmaningar som samhällsorganisationen står inför. Ur medborgarnas perspektiv är den största utmaningen att framgent ha en jämlik tillgång till den nivå av hälso- och sjukvård som är möjlig med hänsyn till finansiering, kompetensförsörjning och kunskapsutveckling. Vi ser också att regional tillväxt och utveckling är en förutsättning för skattekraft och välfärdens utveckling.

Landstingets uppfattning är att vi i en större region skulle få en större planerings- och analyskapacitet jämfört med vad ett enskilt, litet landsting har idag. Detta skulle medföra bättre underlag för beslut och också stärka oss i jämförelse med dagens tre stora regioner/landsting. Detta gäller frågor inom hälso- och sjukvård, folkhälsa, jämställdhet, mänskliga rättigheter, infrastruktur och regional utveckling.

Länen i Norrland beskrivs i delbetänkandet generellt som glest befolkade. Landstingets uppfattning är att utgångspunkten istället bör vara befolkningsstrukturen, att det nya länet har relativt tätbefolkade stråk, (t ex kustområdet och ”öar” av befolkningsområden i övriga delar), men även stora områden med få eller ingen befolkning. Detta bör vara en förutsättning att ta hänsyn till och utgå ifrån för att se länet Norrland som ett heterogent befolkningsområde med olika befolkningstäthet. Den förväntade befolkningsökningen i Norrland är betydligt lägre än genomsnittet. Relativt sett kommer alltså andelen av Sveriges befolkning av landet att minska.

Hälso- och sjukvård

Landstinget delar synen att hälso- och sjukvården har behov av fortsatta strukturförändringar för att kunna bli mer kostnadseffektiv. Det handlar både om en koncentration av vissa resurser för specialiserad vård men även gemensamma strukturer och resurser för decentraliserad sjukvård. En sammanhållen forsknings- och innovationsstruktur ger både förutsättningar för utveckling och kan attrahera kompetenta medarbetare.

Landstingens ökande investeringsbehov i byggnader och teknisk utrustning gynnas av samordning och en större kritisk massa. Den ökade digitaliseringen kräver gemensamma stora investeringar, men också en jämlik och utbyggd infrastruktur.

Kommittén skriver i betänkandet att vårdvalen inom både primärvård och folktandvård behöver harmoniseras då de måste vara utformade på ett enhetligt sätt inom ett och samma landsting. Här önskar landstinget ett förtydligande i om det är ett krav att dessa vårdval är enhetliga redan från 2019.

Tillväxt och utveckling

Landstinget delar synen att större län är en förutsättning för tillväxt och utveckling. Det är både en förutsättning för befolkningstillväxt, större/ fler företagsetableringar och för att skapa en större regional balans. Små län kan i dag inte attrahera nationella projekt och infrastruktursatsningar som de tre största regionerna naturligt gör. För att hela landet ska bidra till en hållbar tillväxt är ett sammanhållet ansvar för den territoriella utvecklingen en fråga som bör ligga på den politiska nivån, dvs hos landstinget. Vilka frågor som ska hanteras är också av betydelse för hur regionerna lyckas skapa de rätta förutsättningarna för näringslivet och medborgarna.

I regionen kommer det att finnas kommuner med olika möjligheter och utvecklingsbehov. I en sammanhållen norrländsk region blir det möjligt att kraftsamla och rikta insatser som svarar mot de reella behoven som kan se olika ut för t ex inlands- respektive kustkommuner.

Regional samhällsorganisation

En ny koncentrerad regionbildning ger också möjlighet att åtgärda den asymmetri som råder för statliga myndigheters representation i nuvarande län. Landstinget delar kommitténs bedömning att länsstyrelsens uppdrag att samordna staten regionalt bör förtydligas och förstärkas.

Föreslagen länsindelning

Landstinget stödjer ambitionen att i förslaget försöka skapa jämnstarka län. Landstinget önskar ingå i ett gemensamt län/landsting med sina tre grannlandsting och anser att det är viktigt att alla fyra är med från början. Landstinget ser det som angeläget att kunna bilda detta landsting/region redan 2019. Ett försenat startdatum skulle skapa en osäkerhet och ett ”vänteläge” som skulle kunna riskera såväl suboptimeringar som utebliven beslutskapacitet.

Slå fast antalet län i propositionen

Mot bakgrund av Indelningskommitténs principiella resonemang om vilka geografier som är aktuella när reformen är fullföljd 2023 menar landstinget att regeringen i kommande proposition bör lägga fast att Sverige på regional samhällsnivå från år 2023 ska vara indelat i sex län och att relevanta statliga myndigheter ska följa denna indelning.

Detta är en viktig förutsättning för att tydlighet i rollfördelningen mellan landsting och statliga myndigheter ska kunna genomföras med start redan från år 2019.

Säkerställ en relevant myndighetsgeografi redan 2019

Landstinget hade önskat att de förändringar som bör ske för relevanta statliga myndigheter funnits med i delbetänkandet.

Regeringens proposition bör enligt vår uppfattning innehålla förtydliganden och klargöranden som går längre än de skrivningar som kommittén redovisar. Regeringen har mandat att säkerställa en ny geografi också för myndigheterna. Det är inte rimligt att de län och landsting som bildas 2019 ska behöva leva med övergångslösningar till 2023. En sådan övergångslösning blir inte effektiv. De myndigheter som presenterats i kommitténs PM den 18 maj är Trafikverket, Tillväxtverket, ESF-rådet, Polisen, Säkerhetspolisen, Försvarsmakten, Inspektionen för vård och omsorg, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Skogsstyrelsen. Det finns även andra myndigheter som bör kunna komma ifråga, där den geografiska samstämmigheten med Norrlands län i dag är obefintlig. En lösning som skulle kunna övervägas är att från regeringens sida ge de mest relevanta myndigheterna i uppdrag att ha en harmoniserad regional organisation klar för de län som nu föreslås 2019.

Namn och begrepp

I Indelningskommitténs direktiv redogörs för beteckningarna landsting och region. I delbetänkandet skriver indelningskommittén Norrlands läns landsting. Landstinget ser inte att Indelningskommittén i detta delbetänkande berör problemet med att vissa av de regionala kommunerna kallar sig regioner samtidigt som att den juridiska beteckningen är landsting till och med i det allmänna valet. En enhetlighet i denna fråga är viktig för att landstinget/regionen ska bli ett tydligt begrepp. Det är mycket olyckligt och förvirrande för medborgarna att regionerna kallas så men på valsedeln står det landsting. För att få legitimitet för de frågor man ansvarar över anser landstinget att det vore önskvärt att ordet ”Region” används då detta indikerar ett bredare uppdrag och ansvar än enbart hälso- och sjukvård (som ordet ”landsting” traditionellt förknippas med). Landstinget önskar att det i propositionen tydliggörs beteckningen på den regionala nivån.

Landstinget konstaterar att namngivningen av länen följer en logisk konsekvens.

Lokala/regionala konsekvenser för Norrlands län

Landstinget delar kommitténs bedömning av de effekter som en sammanslagning av de fyra Norrlandslänen skulle möjliggöra samt kommitténs analys om fördelar för hälso- och sjukvården i fråga om resurseffektivitet och utvecklingskraft. Administrativ samordning och framtida gemensamma investeringar kan frigöra de resurser som krävs för att möta medborgarnas förväntan på utbud, tillgänglighet och kvalitet inom vård och omsorg. Det gäller såväl specialiserad sjukvård som primärvård.

Landstinget konstaterar också att kommittén bl a lyfter fram dynamiska effekter för arbetsmarknad, regional utveckling, infrastruktur, kollektivtrafik och kultur.

Landstinget anser här att den ständiga utmaningen att effektivt överbrygga de geografiska avstånden inte poängteras tillräckligt mycket i delbetänkandet. Det stora geografiska området kommenteras från kommittén, men inte hur mycket det påverkar tidsåtgången och ekonomin i form av dyra resor vid

fysiska möten. De långa resvägarna medför stora kostnader för regionen eftersom de geografiska avstånden försvårar och fördyrar samarbeten, turnéer på kulturområdet, besök, sammanträden osv.

I det nya landstinget är samspelet med kommunerna en av de viktigaste uppgifterna för att skapa legitimitet och gemensam utvecklingskraft.

Ekonomi

Genom att bilda större regioner skapas nya förutsättningar, där framför allt skalfördelar inom befintlig verksamhet kan bidra till finansiering av ny verksamhet. En större region kan bättre skapa en regional samhälls-utveckling som på sikt ger en högre tillväxt av skatteunderlaget.

Landstinget stödjer kommitténs förslag att det nya landstinget ska ha rätt till samma belopp i utjämningsystemet som gällde för de ingående landstingen vid tidpunkten för indelningsändringen. Det utesluter inte behovet att framgent göra en ny översyn av hela utjämningsystemet.

Som beskrivs i delbetänkandet har de ingående landstingen en svår ekonomisk situation. Det gäller särskilt Jämtland, men även Västernorrland och Norrbotten har balanskravsresultat att återställa. Kommittén anger att det inte är sannolikt att samtliga landsting lyckats återställa hela balanskravsunderskottet vid sammanslagningen och att det blir fullmäktige i det nya Norrlands läns landsting som får fastställa hur underskotten ska återställas eller om synnerliga skäl ska åberopas för att inte återställa de negativa resultaten. Landstinget ifrågasätter denna skrivning då vi anser att det inte är förenligt med gällande lagstiftning att åberopa synnerliga skäl i detta fall.

Kommunallagen föreskriver att landsting ska ha en ekonomi i balans och om balanskravsunderskott uppstår ska dessa återställas inom tre år. Fullmäktige kan åberopa synnerliga skäl för att inte reglera underskott. I författningskommentarerna specificeras vad som är synnerliga skäl, dvs större omstrukturingskostnader, planerat negativt resultat om landstinget har en stark ställning eller i mycket speciella fall då det är välmotiverat och landstinget vidtar åtgärder förenliga med god ekonomisk hushållning.

De fyra landstingen har vid utgången av 2015 sammantaget en soliditet på 25 procent (-64 procent inkl pensionsförpliktelser inom linjen) och ett sammanlagt balanskravsunderskott på 1,1 miljarder kr att återställa inom 3 år. Dessutom visar prognoserna svaga ekonomiska resultat för 2016.

Bättre handlingsutrymme inför nödvändiga förändringar i en gemensam region kräver en stark ekonomisk ställning och en god likviditet. Det är därför nödvändigt landstingen stärker sina balansräkningar genom att återställa gamla balanskravsunderskott inför övergången i en gemensam region.

Landstinget motsätter sig därför kommitténs förslag om att det nya fullmäktige kan åberopa synnerliga skäl då underskotten inte består av kostnader som anges i författningskommentarerna, de fyra landstingen har inte heller en stark finansiell ställning. Landstingets uppfattning är därför att det saknas synnerliga skäl för att inte återställa de negativa resultaten och att fullmäktige i de nuvarande fyra landstingen har ett ansvar att återställa sin gamla underskott.

Landstinget hade önskat att det i delbetänkandet föreslagits någon form av ekonomisk kompensation för de landsting som väljer att gå före och med viss osäkerhet etablera ett nytt landsting.

Infrastruktur och kollektivtrafik

En viktig förutsättning för att klara att hålla samman en större region är att infrastruktur och kollektivtrafik fungerar mellan de olika delarna i regionen. Idag finns ett flertal kollektivtrafiksystem i Norrland. Att bygga samman dessa till ett gemensamt system, som dessutom kopplas samman med grannarnas, kommer att kräva betydande resurser.

Indelningskommittén bedömer att förslagen troligen på sikt kommer att leda till ökad pendling och förstoring av arbetsmarknadsregionerna. Här vill landstinget poängtera att de fyra länen idag ytterst marginellt delar arbetsmarknadsregioner. För att detta ska vara möjligt i ett så geografiskt stort län som Norrlands län är det av yttersta vikt med en väl fungerande infrastruktur i regionen, något som idag saknas. Kommittén nämner att en samordnad planering av kollektivtrafik och infrastruktursatsningar kan bidra till kortare restider och att detta skulle kunna öka förutsättningarna för pendling. Landstingets uppfattning är att detta inte är tillräckligt och idag inte heller är möjligt pga att det saknas en väl utbyggd infrastruktur i regionen. Därmed ytterst tveksamt med arbetsmarknadsförstoring inom en överskådlig framtid utan större infrastruktursatsningar som Norrbotniabanan och Botniska korridoren.

Med anledning av ovanstående anser landstinget att regeringen bör överväga att tillföra extra medel till Norrlands län i syfte att säkerställa en infrastruktur som möjliggör en kollektivtrafik som binder samman den nya regionen i första hand internt, men också med sina grannar. Det är en förutsättning för såväl regional utveckling som för transporter kopplat till hälso- och sjukvården och således en absolut förutsättning för att kunna bygga funktionella regioner i hela Sverige som är ambitionen med reformen.

Kulturfrågor

Ett viktigt mål med reformen är att uppnå en likvärdighet, att alla regioner ska ha samma förutsättningar för utveckling. Med det som bakgrund är det anmärkningsvärt att geografin och avstånden inte kommenteras och belyses mer i delbetänkandet. Det regionala kulturarbetet bygger på kultursamverkansmodellen och ett gediget arbete med att utveckla dialoger med kommuner och kulturutövare har gjorts. Det finns en farhåga att möjligheten till dialoger försvåras med alltför stora geografiska avstånd.

En ny indelning skapar möjligheter men kräver också reella förutsättningar för att kulturen ska kunna verka i hela regionen.

Demokratiaspekter

Utredningen lyfter fram att ett Norrlands län kommer att omfatta en mycket stor geografisk yta, vilket kan medföra en särskild utmaning när det gäller aspekter som demokratifrågor, lokalkännedom vid beslutsfattande och tillgänglighet till beslutsfattare.

Närvaro på sammanträden, möten och utbildningar kommer att medföra långa resvägar för ett flertal politiker. Avsaknaden av ett utbyggt nät av snabbtåg och begränsade flygförbindelser inom regionen innebär tidskrävande resor i framför allt inlandet samt från inlandet ut till kusten. Vid val av regionstad kommer kommunikationsmöjligheterna från övriga delar av regionen att behöva beaktas för att så långt möjligt minimera alltför långa restider och möjliggöra en geografisk spridning av regionens förtroendevalda. Detta eftersom åtminstone två dagar kommer att få avsättas till resor till och från sammanträden, möten och utbildningar för de förtroendevalda som har längst resväg. Konsekvensen av detta är att en region med en redan hårt ansträngd ekonomi kommer att belastas än mer med ökade kostnader för den politiska organisationen. Ytterligare en konsekvens är att det stora antal dagar som kommer att gå åt för att fullgöra sitt politiska uppdrag kan medföra

svårigheter med att rekrytera personer som vill, och kan, engagera sig politiskt och kandidera till politiska uppdrag för regionen.

Det anges i delbetänkandet att nya arbetsformer bör övervägas för sammanträden och det uppmärksammas att kommunallagen sedan några år tillbaka möjliggör för fullmäktige att besluta att genomförande av sammanträden på distans ska få ske. Landstingets uppfattning är att sammanträden på distans sannolikt kommer att vara en absolut nödvändighet i en så geografiskt stor region som Norrland. Erfarenheten av att genomföra sammanträden på distans är dock begränsad. Landstinget förväntar sig därför att Indelningskommittén i slutbetänkandet utvecklar resonemanget om utmaningarna med att främja demokratin i en så geografiskt stor region som Norrland. Även om möjligheter till digitala sammanträden finns så kräver de i sin tur nya arbets sätt och rutiner. Det finns också medborgerliga skäl och intressen att främja demokratiutvecklingen i ett län som täcker halva Sveriges yta.

Här kommer det att behövas medel och resurser för stöd, vägledning och implementering av distanssammanträden då problematiken är unik för regionen och samarbeten med övriga regioner bedöms kunna vara begränsade. Ett exempel på en konkret situation som kan uppstå vid ett distanssammanträde är att mötet ajourneras och att ledamöterna i de olika partierna/partigrupperna behöver samtala internt och i enskildhet och detta måste kunna genomföras med ledamöter som sitter utspridda i olika delar av regionen. Hur dessa situationer ska kunna hanteras är av absolut vikt att lösa för att inte begränsa eller försvåra den politiska beslutsprocessen. Att helt ersätta nuvarande sammanträdes- och mötesform med samtliga ledamöter samlade på samma fysiska plats med sammanträden på distans är problematiskt då det är vid det informella personliga mötet som relationer skapas och bibehålls.

Dagens gränsöverskridande beslutsformer inom t ex sjukvårdsregionerna kommer i allt väsentligt ersättas av beslut i ett direktvalt fullmäktige. Detta är ett viktigt steg i att stärka demokratin. Närhet kan avse fysisk närhet men också närhet när det gäller på vilken nivå besluten fattas. Det är vad den nya regionen kommer att kunna bestämma över och hur det demokratiska inflytandet säkerställs som är det viktigaste, inte avstånden. Ett landsting som är tillräckligt stort, med god kapacitet att axla ett sammanhållet ansvar för hälso- och sjukvård, regional utveckling, kollektivtrafik och kultur kan ge det nya landstinget ett nytt innehåll och på så sätt engagera fler människor. På så sätt kan demokratin vitaliseras och det demokratiska inflytandet flyttas närmare medborgarna.

Förtroendet för landstinget kan stärkas, både genom förbättrad serviceleverans och ett ökat engagemang på både statlig och regional nivå för att göra medborgarna delaktiga på nya sätt. För att öka medborgarnas förtroende för den regionala politiska nivån (som idag är lågt) kan det krävas extra satsningar på strukturerad medborgardialog. Det måste finnas utvecklade och långsiktigt stabila system för att medborgarna ska känna trygghet. Här anser landstinget att det behövs ett utökat stöd, vägledning och spridning av standardiserade metoder för att tillgodose alla medborgares behov och önsknigar att vara delaktiga.

Landstinget anser att dessa frågor behöver hanteras med stor respekt samtidigt som vi konstaterar att den samverkan som bedrivs redan i dag mellan de fyra nordligaste länen fungerar väl trots de stora avstånden. Det finns en betydande kunskap och erfarenhet att bygga vidare på.

I avvägningen mellan risker med ett till ytan stort län och de möjligheter en större bas medför anser landstinget att det senare väger tyngre.

Yrkanden och propositionsordning

Yrkande 1

Maria Stenberg (S):

- Beslutsförslaget bifalls.

Yrkande 2

Kenneth Backgård (NS), Mattias Karlsson (M) och Lars-Åke Mukka (C):

- Beslutsförslaget avslås.

Yrkande 3

Mattias Karlsson (M):

- Moderaternas förslag till yttrande fastställs.

Yrkande 4

Lars-Åke Mukka (C):

- Centerpartiets förslag till yttrande fastställs.

Yrkande 5

Jens Sundström (L):

- Liberalernas förslag till yttrande fastställs.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på yrkandena och finner att yrkande 1 vinner majoritet.

Beslut

Enligt beslutsförslaget.

Reservation 1

Av Kenneth Backgård (NS), Johnny Åström (NS), Dan Ankarholm (NS), Doris Messner (NS), Mattias Karlsson (M) och Lars-Åke Mukka (C) till förmån för yrkande 2.

Reservation 2

Av Mattias Karlsson (M) till förmån för yrkande 3.

Reservation 3

Av Lars-Åke Mukka (C) till förmån för yrkande 4.

Reservation

Av Jens Sundström (L) till förmån för yrkande 5.

Särskilt yttrande

Av Kenneth Backgård (NS) enligt bilaga.

Ur protokollet rätt utdraget intygar:

Inga Gustafsson
Landstingssekreterare

Yrkande

Landstingsstyrelsen 2016-09-28

Yttrande över delbetänkande Regional indelning – tre nya län (SOU 2016:48)

Sammanfattning av remissvaret

Moderaterna avstyrker indelningskommitténs förslag om att Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län den 1 januari 2018 ska läggas samman till ett län. Moderaterna avstyrker också kommitténs förslag om att Västernorrlands läns landsting, Jämtlands läns landsting, Västerbottens läns landsting och Norrbottens läns landsting ska läggas samman till Norrlands läns landsting från den 1 januari 2019.

Moderaternas sammanvägda bedömning av kommitténs förslag är att det medför bestående nackdelar för landstingens och länens medborgare av färre och större län/regioner. Moderaterna anser att kommitténs förslag till tidsplan för bildandet av Norrlands län är orealistisk. Förslaget innebär en av de största samhällsförändringar någonsin och att genomföra detta utan ingående konsekvensanalys och utan bred politisk och folklig förankring är synnerligen olämpligt.

Den stora geografiska ytan som skulle bilda Norrlands län är utmanande vad gäller demokratispekter och lokalkännedom. Det är viktigt att vara lyhörda för den oro som många medborgare känner avseende avstånden. Moderaterna delar inte grundargumentet att framtida regioner skulle behöva i storleksordningen en miljon invånare för att kunna konkurrera med storstadsregionerna i Sverige. Det övertag som storstadsregionerna idag har beror inte på invånarantal, utan på befolkningstäthet, koncentration av många människor och företag på en begränsad geografisk yta. Oavsett länsindelning kommer storstadsregionerna att förbli överlägsna i ekonomisk och politisk konkurrenskraft. Det är fullt möjligt att de centrala delarna av det nya Norrlands län blir vinnare, men det skulle ske

Yrkande

på bekostnad av de orter och län som hamnar det nya storlänets periferi, såsom exempelvis Norrlands inland.

Yttrande

Framtidens utmaningar inom hälso- och sjukvården löses inte genom bildandet av större regioner. Tidigare erfarenheter om storregionsbildningar visar att nya större regioner inte har kunnat ge bättre sjukvård, utan det är fortsatt mindre landsting som visar bäst resultat när det gäller medicinska resultat och ekonomi. Inte heller har rekryteringen av sjukvårdspersonal visat sig underlättas med en större regionbildning.

Det finns all anledning att inta en skeptisk hållning till den omfattande förändring som nu föreslås. Om förändringar i den regionala indelningen ska ske måste de motiveras i det enskilda fallet, bygga på tydlig medborgarnytta och ha stark förankring hos dem som faktiskt berörs: människor runtom i länen.

Kommitténs förslag om ett nytt Norrlands län skapar många frågor som måste besvaras. Moderaterna anser att kommittén helt har valt att bortse från medborgarnytta när man inte har kunnat besvara frågan om hur denna sammanslagning av fyra län påverkar medborgarnas möjligheter att påverka politiken och att uppleva sig delaktiga i en demokratisk process som berör dem. Möjligheten att få politisk representation från alla delar av de hittillsvarande landstingen kommer att vara utmanande och riskerar att skapa ett avstånd mellan medborgare och förtroendevald. Moderaterna känner en stark oro att medborgarna i ett nytt Norrlands län kommer att uppleva att de beslut som fattas och som påverkar hälso- och sjukvården i deras närhet inte är legitima. Demokrati bygger inte enbart på majoritetsbeslut utan även på att de som beslutar har en legitim grund för att företräda dem de beslutar åt.

Yrkande

Kommitténs teoretiska argument om stordriftsfördelar och regionförstoring klargör inte heller hur förändringen leder till bättre kvalitet, tillgänglighet och service inom hälso- och sjukvården. Oavsett storlek har alla landsting samma problem med de accelererande sjukvårdskostnaderna som bland annat den medicinska utvecklingen för med sig. Det krävs en djupanalys över hur en större region påverkar sjukvårdens tillgänglighet och struktur.

Ett nytt Norrlands län innebär en vidsträckt geografi som motsvarar halva Sveriges yta med stora utmaningar. Till en av utmaningarna hör en i många delar eftersatt infrastruktur där möjlighet till kollektivt resande med exempelvis tåg saknas från flera orter, och där vägnätet lämnar mycket att önska när det gäller framkomligheten. Mot den bakgrunden är det näst intill omöjligt att hålla samman en större region.

Det är med oro Moderaterna noterar att kommitténs förslag saknar svar på hur en ny statlig, regional förvaltning i praktiken skall fungera. Moderaterna bedömer att det finns ett behov av ett tydligt mandat till länsstyrelserna, statens enda territoriellt organiserade myndighet, i synnerhet i rollen att främja länens regionala tillväxt och utveckling. Många delar av länsstyrelserna har stora behov av geografisk närhet till medborgare och företag. Förslaget innehåller inte förslag på de förändringar som bör ske för relevanta statliga myndigheter. Ett seriöst förslag hade haft sin utgångspunkt i hur man vill ha det, för att sedan driva en process för genomförande av exempelvis nya större länsstyrelser. Det är viktigt att betona att starkare regionalt självstyre måste balanseras mot värdet av statlig närvaro och nationell likvärdighet.

Det är av största vikt att medborgarnas synpunkter och önskemål blir hörda vid en sådan genomgripande förändring som läns- och landstingssammanslagning innebär. Detta kan förslagsvis ske genom folkomröstning, opinionsundersökning eller liknande metod. I Sverige finns en lång och god tradition av bred samsyn över blockgränsen när grundlagsnära förändringar skall beslutas.

Remissvar SOU 2016:48

Norrbottn

Sida 1 av 6

Finansdepartementet

Remissyttrande Indelningskommitténs förslag SOU 2016:48 (Finansdepartementet diarienummer Fi2016/02568/K)

Centerpartiet i Norrbotten är i grunden positiva till en regionbildning där fokus inte ligger på storlek eller de geografiska gränsdragnings-frågorna. Fokus måste, enligt vår mening, ligga på vilka utmaningar som skall lösas och på vilken organisation som behövs för att lösa dem. Centerpartiet i Norrbotten anser att de problem som skall lösas främst är ekonomiska och demokratiska. En ny regionindelning måste enligt vår mening medföra en starkare ekonomi än dagens samt säkerställa det demokratiska inflytande även från mindre befolkningstäta områden.

En ny regionindelning med beskattningsrätt som leds av en folkvald församling tar ansvar för sjukvård, närings- och arbetsmarknadspolitik, infrastruktur, högre utbildning och forskning, kulturpolitik och kulturmiljövård. Vi ser positivt på att Länsstyrelsens uppgifter renodlas till viss myndighetsutövning och regional samordning av statens myndigheter.

Regionutredningen är en möjlighet att ta steg framåt i samhälls-utvecklingen i syfte att möta morgondagens behov. Centerpartiet i Norrbotten ser inte i dagsläget att regionbildningsprocessen som Indelningskommittén föreslagit, skulle leda till den positiva förändring som utlovats.

Centerpartiet Norrbotten
Besöksadress:
Köpmangatan 6
972 38 Luleå

Orgnr: 897000-3433
Tel: 073-773 80 50
Mail: norrbotten@centerpartiet.se
www.centerpartiet.se/norrbotten

Remissvar SOU 2016:48

Norrbottnen

Sida 2 av 6

Avgörande för oss är innehållet i vad regionen får besluta om så att makt, resurser och befogenheter flyttas från staten till de folkvalda i regionen. Enligt oss är en regionreform en decentraliseringsreform, där makt ska flyttas från staten till regionen och till dess folkvalda församling.

Det är enligt vår uppfattning bättre att folkvalda med direkt ansvar ifrån medborgarna, svarar för tillväxt, jobb och en långsiktigt hållbar likvärdig välfärd med hög kvalitet i hela regionen, än att tjänstemän på Länsstyrelser eller departement gör det. Vi ser att det finns mycket i övrigt att önska efter de senaste decennierna inom i princip alla områden och särskilt inom landsbygdsutveckling.

Regionbildningsprocessens aktörer bär ett ansvar att förankra det nya i ett brett folkligt stöd. Här har regeringen ett särskilt ansvar för att se till att det sker. Utredningen och regeringen har ännu inte visat hur man tänker hantera dessa utmaningar.

Regionreformen bör vägledas av ett tydligt och närodlat medborgarperspektiv, d v s vilken service/nytta medborgarna kan få snarare än besluta om administrativa gränser. De nya regionernas gränser ska inte ritas från statligt håll utan underifrån och i dialog med de berörda. Vidare är en öppen och demokratisk beslutad struktur viktig. Vi vill säkerställa att den nya folkvalda fullmäktige-församlingen blir tillräckligt stor så att den har representanter från hela den geografiska ytan och att det nya demokratiska systemet är transparent. En översyn av valkretsindelningar måste därför ske så att även mindre inlandskommuner får inflytande. Här kan en modell vara att landskapen utgör valkretsar till regionfullmäktige.

Vi i Centerpartiet anser att reformen ska leda till att lokalt och inomregionalt beslutsfattande stärks, genom nya besluts- och samarbetsformer. Vi ser också decentralisering av skattebaser och statliga anslag, lokaliseringen av och tillgången till både statlig och regional verksamhet och service som en viktig fråga. Staten måste

Centerpartiet Norrbotten
Besöksadress:
Köpmangatan 6
972 38 Luleå

Orgnr: 897000-3433
Tel: 073-773 80 50
Mail: norrbotten@centerpartiet.se
www.centerpartiet.se/norrbotten

Remissvar SOU 2016:48

Norrbottnen

Sida 3 av 6

utlokalisera jobb utanför Stockholm men också utanför de större städerna, för att stärka utvecklingskraften i hela landet. Genom utlokaliseringar minskar behovet av bostadsbyggande och infrastruktursatsningar i de största städerna. Målsättningen att alla städer skall bli större måste brytas!

Det är angeläget att regionens olika funktioner och ansvarsområden kan spridas över hela regionen, oavsett var regioncentrat kommer att placeras.

För att skapa en långsiktigt hållbar ekonomisk grund för regionen, är decentralisering av beskattningsrätten och införandet av regionala skattebaser det enda ansvarsfulla. Regional/kommunal fastighetsskatt för vattenkraften genomförs i samband med införandet av nya regioner (jmf med när fastighetsskatten på småhus blev kommunal). Ett skattesystem med regional skattebas på råvaruuttag som t ex. skog och malm måste utredas vidare för implementering i ett nästa steg i syfte att tillföra regionen ökade ekonomiska resurser.

En fråga som bör få sitt svar inom ramen för arbetsgruppernas arbete är hur fördelning av regionala skattemedel kan ske, för att säkerställa en geografisk rättvisa över regionen och mellan kommunerna och regionen. Vi vill också att det kommunala inflytandet säkerställs, att regionen får full beslutanderätt över de statliga infrastruktur- och tillväxtmedlen, att regionen får större beslutanderätt över landsbygdsprogrammet och andra EU-program och fonder och slutligen vill vi att regionen även får ta över en del av arbetsmarknadsfrågorna.

Statens verksamheter och deras indelning ska följa den regionala indelningen. I övrigt har kartgränser liten betydelse för den enskilde medborgaren. Det centrala är att regionerna ska utformas så att de långsiktigt och hållbart kan leverera den service, välfärd och funktioner medborgarna efterfrågar. Regionerna måste ha tillräcklig kapacitet för att tillhandahålla t ex specialiserad vård, kraft att driva

Centerpartiet Norrbotten
Besöksadress:
Köpmangatan 6
972 38 Luleå

Orgnr: 897000-3433
Tel: 073-773 80 50
Mail: norrbotten@centerpartiet.se
www.centerpartiet.se/norrbotten

Remissvar SOU 2016:48

Norrbottnen

Sida 4 av 6

frågor nationellt och internationellt, samt ekonomiska resurser för strategiska investeringar.

Då infrastruktur och kommunikationer är kraftigt eftersatta i de fyra nordligaste länen, krävs att staten ansvarar för att dessa byggs upp så att de bättre svarar mot framtida behov i en gemensam region.

I hälso- och sjukvårdsarbetet och uppbyggnad av strukturen i regionen skall medborgarna sättas i centrum. Vi vill vara säkra på att regionen kan fortsätta ha en nära sjukvård, gärna med en mångfald av utförare. Vi vill också tydliggöra att Regionreformen inte ska leda till påtvingande kommunsammanslagningar.

Regionalt självstyre ökar den regionala utvecklingskraften. Det är viktigt att den nya regionen kan bära sitt ansvar och långsiktigt finansiera det. Där är införandet av de regionala skattebaserna samt skatteväxlingen från staten till de folkvalda i regionen en ytterst viktig del.

Nu när arbetsgrupperna börjat sitt arbete hoppas vi få svar på fler frågor. Vi anser att punkterna nedan bör följa det kommande beslutet om en eventuell regional sammanslagning och att regionens geografiska struktur bör ligga till grund för ytterligare omorganisationer.

- Det är nödvändigt med en koordinering av statliga myndigheter i samband med en ny läns- och landstings-indelning. Inte minst för att öka det regionala inflytandet över de statliga sektorsmyndigheterna, men också för att säkerställa statlig närvaro i hela landet.
- En ny läns- och landstingsindelning kommer att ställa krav på en utveckling av arbetsmetoder för de demokratiska organisationerna. En strävan bör vara att i ökad utsträckning kunna använda distansöverbyggande teknik i det politiska arbetet även om fysiska möten är viktiga.

Remissvar SOU 2016:48

Norrbottnen

Sida 5 av 6

- En ny Läns- och Landstingsindelning bör även påverka avgränsningen för programområdena, avseende strukturfondsmedlen.
- Det är också viktigt att den nya Länsstyrelsen bedriver sin verksamhet på ett flertal orter i det nya länet.
- Det behöver tydliggöras hur mellankommunal samverkan ska ske efter en ny regionbildning, då ett flertal samverkansområden för mellankommunal samverkan inte kommer att inrymmas i en ny regionbildning.

Sammanfattning

Centerpartiet i Norrbotten stödjer en regionreform som omfattar upp till de fyra nordligaste länen förutsatt att:

- Regional fastighetsskatt på vattenkraft och övriga energiproducerande fastigheter införs vid genomförandet.
- Regeringen tillsätter en utredning som ser över hur regionala skattebaser på t ex. skog och malm kan tillföras regionen senast 2023.
- En översyn av valkretsar genomförs i syfte att säkerställa det demokratiska inflytande från mindre tätbefolkade områden.
- Regionens olika centra och funktioner sprids över hela regionen och utanför städerna vid kusten.
- Regionens nära sjukvård utvecklas och har hög kvalitet, gärna med en mångfald av utförare.
- En samlad bedömning av förslaget och genomförande planen gör att landstinget inte kan tillstyrka förslaget om bildande av Region Norrland utan att frågan först prövas av länets invånare i ett allmänt val.

Centerpartiet Norrbotten

Besöksadress:
Köpmangatan 6
972 38 Luleå

Orgnr: 897000-3433

Tel: 073-773 80 50

Mail: norrbotten@centerpartiet.se
www.centerpartiet.se/norrbotten

2016-10-05

Remissvar SOU 2016:48

Norrbotten

Sida 6 av 6

Lars-Åke Mukka
Oppositionsråd
Centerpartiet Norrbotten

Centerpartiet Norrbotten
Besöksadress:
Köpmangatan 6
972 38 Luleå

Orgnr: 897000-3433
Tel: 073-773 80 50
Mail: norrbotten@centerpartiet.se
www.centerpartiet.se/norrbotten

Yrkande 25§:

Förslag på yttrande:

Drömmar om en storregion

Lika länge som socialdemokratin drömt om storskaliga centralistiska lösningar har vi liberaler kämpat för motsatsen. När nu sossarna i regeringsställning åter igen gör ett försök till att klumpa ihop oss norrlänningar i en storregion vill vi bara påminna om att detta inte är första gången. Detta är en dröm de haft länge men det är fortfarande bara en dröm. Det finns inget som tyder att en svag minoritetsregering skulle få stöd för en storregionreform i Riksdagen.

Vi liberaler ser ett behov av att avskaffa grunden till de problem och orättvisor vi ser i svensk sjukvård; Landstingen! Med tre olika nivåer som har rätt, och till max utnyttjar, rätten till att ta ut skatt på arbete har vi hamnat i ett läge där många innevånare i mindre norrlandskommuner idag har 19% högre beskattning på arbete än i våra lågskattekommuner runt storstäderna. Om denna högre beskattning hade gett oss förutsättningar för ett likvärdigt sjukvårdsutbud hade vi kunnat diskutera om det vore rimligt men när våra innevånare möter läkarlösa hälsocentraler och landets längsta vårdköer så är det inte acceptabelt. När den dagliga verksamheten går på knäna kan det kännas skönt att fly iväg i drömmar om att en sammanslagning av fyra fattiga landsting i en region med landets högsta skattetryck skulle lösa alla problem men det har ingenting med verkligheten att göra. Det är landstingen som sjukvårdshuvudmän som ska bort. Det är dags för en statligt styrd och finansierad sjukhusvård i kombination med ett nationellt vårdvalssystem på kommunal nivå som garanterar en mångfald av utförare och en rättvis sjukvård i hela landet.

Bildandet av Region Norrbotten kommer däremot att stärka länets konkurrenskraft. Det har inte varit optimalt att det regionala utvecklingsarbetet i länet ska styras av regeringen i Stockholm via deras tjänstemän på länsstyrelsen och landstinget. Det är rimligt och önskvärt att landstinget i Norrbotten, så länge det nu finns kvar, nu också får en organisation som tydligt skiljer på sitt huvuduppdrag som sjukvårdshuvudman från övriga verksamheter. Vi liberaler tar utvecklingsfrågorna för vårt län på största allvar men glömmer aldrig att landstingets största och viktigaste bidrag till detta är en väl fungerande hälso- och sjukvård i hela länet!

Därför säger vi nej till en storregion!

Jens Sundström (L)

Oppositionslandstingsråd

Särskilt yttrande med anledning av remissvar avseende bildande av storregion.

Vi har yrkat avslag på ärende 25 Yttrande över delbetänkande Regional indelning-tre nya län (SOU2016:48)

I samband med detta avslagsyrkande inlämnar vi detta särskilda yttrande som också inlämnats till Finansdepartementet som Sjukvårdspartiets eget remissvar i ärendet.

Majoritetsförhållandet i denna mycket viktiga fråga

Sjukvårdspartiet är inte tillfrågad remissinstans men vill på detta sätt fästa finansdepartementets uppmärksamhet på att det är en mycket liten majoritet i Norrbottens läns landsting som är för en regionbildning enligt delbetänkandet – tre nya län. Av Norrbottens läns landstings 71 ledamöter är 36 för och 35 ledamöter mot. Av dessa 35 ledamöter utgör Sjukvårdspartiet 19. och landstingets näst största parti. Alltså består majoriteten för en större region i enda mandat, vilket inte kommer att framgå av det av Landstingsstyrelsen inlämnade yttrandet. Inte heller kommer yttranden från övriga oppositionspartier att medfölja Norrbottens läns landstingsstyrelses yttrande.

Bakgrund

Frågan om bildandet av en så kallad storregion i Norrland, bestående av Västernorrlands-, Jämtlands-, Västerbottens-, och Norrbottens län kommer enligt nu liggande processplaner inte underställas väljarna i ett allmänt val eller folkomröstning. Detta trots att det är den största förändringen på detta område någonsin. Frågan diskuteras huvudsakligen bland berörda politiker och är av den anledningen inte en fråga som medborgarna direkt kommer i kontakt med. Av den anledningen har det tagits folkinitiativ till folkomröstning i såväl Norrbottens- som Jämtlands län. Det finns dessutom ett flertal genomförda opinionsundersökningar som visar på ett folkligt motstånd mot denna förändring på över 80 procent.

De argument för denna förändring som bland annat presenteras i Norrbottens läns landstings remissvar är huvudsakligen av rationell karaktär. De vinster man ser har mycket att göra med centraliserade funktioner av service- och myndighetskaraktär, samt tankar om möjliga strukturförändringar inom hälso- och sjukvård. Strukturförändringar som mer kan beskrivas som centraliseringar och framtida nedläggningar.

Sjukvårdspartiets ställningstagande

En framtida storregion bestående av de fyra nordligaste länen omfattar mer än halva Sveriges yta. Norrbotten ensamt omfattar 25% av Sveriges yta. Det skulle alltså bli fråga om en region som får extremt långa avstånd och som till ytan omfattar flera länder i Centraleuropa. Avstånden för såväl medborgare som andra som önskar besöka centrala servicefunktioner i en sådan region blir så långa att det blir en för många oöverstiglig uppgift, och där i många fall övernattningar kommer att krävas. Det kommer inte att bli möjligt att göra en turresa med allmänna kommunikationsmedel på en och samma dag, förutom med flyg.

Det kommer att uppstå ett demokratiskt underskott i en framtida mindre regional församling, där politiker från de fyra länen skall sätta sig in i frågor omfattande över halva Sveriges yta. Det är utifrån en del politikernas synpunkt en fördel, eftersom obekväma beslut gällande det egna närområdet kan tas av andra med ingen eller liten lokalkännedom. Ett demokratiunderskott. Avståndet till valda politiker såväl mentalt som geografiskt kommer att öka dramatiskt.

Hälso- och sjukvårdsfrågorna brukar användas som ett exempel på fördelar med en stor region, men då vill vi påpeka att de eventuella fördelar detta skulle innebära redan finns. Detta i form av ett sedan årtionden etablerat och väl fungerande samarbete mellan de fyra nordligaste länen, där man hanterar gemensamma specialiseringsfrågor och riks- och regionsjukvård. Det handlar om fyra län med rätt dålig ekonomi, som inte blir bättre av att en sammanslagning sker. Tillgängliga resurser förändras inte sett till ett per capita förhållande. Tvärt om kan försämringar inom hälso- och sjukvården genomföras med hjälp av andra med mindre lokalkännedom, eftersom det handlar om stora geografiska avstånd där lokalkännedomen blir minimal. Man kommer alltså att få ta ställning till strukturförändringar i områden man inte alls känner till. Kanske bekvämt för en del, förödande för andra.

Vi ser sammantaget detta som den största och sämsta förändring som planeras och som bygger på argument som vid ett skärskådande inte är hållbara. Det sker utan mellanliggande val vilket är synnerligen anmärkningsvärt ur demokratisynpunkt. Ett renodlat politikerprojekt som genomförs över medborgarnas huvuden. Det är bland annat av den anledningen som folkinitiativen tas och det kommer krav på folkomröstning i minst två av länen, tänkta att ingå i denna storregion.

Vi ser sammantaget, tvärt emot vad den av 1 ledamot bestående majoriteten anser, att ett bildande av en Norrländsk storregion kraftfullt måste avstyrkas. Vi ser gärna en ökad statlig närvaro i ett så stort län som Norrbotten, något som inte med säkerhet sker i en mycket större regionbildning.

Kenneth Backgård
Ordförande
Norrbottens Sjukvårdsparti